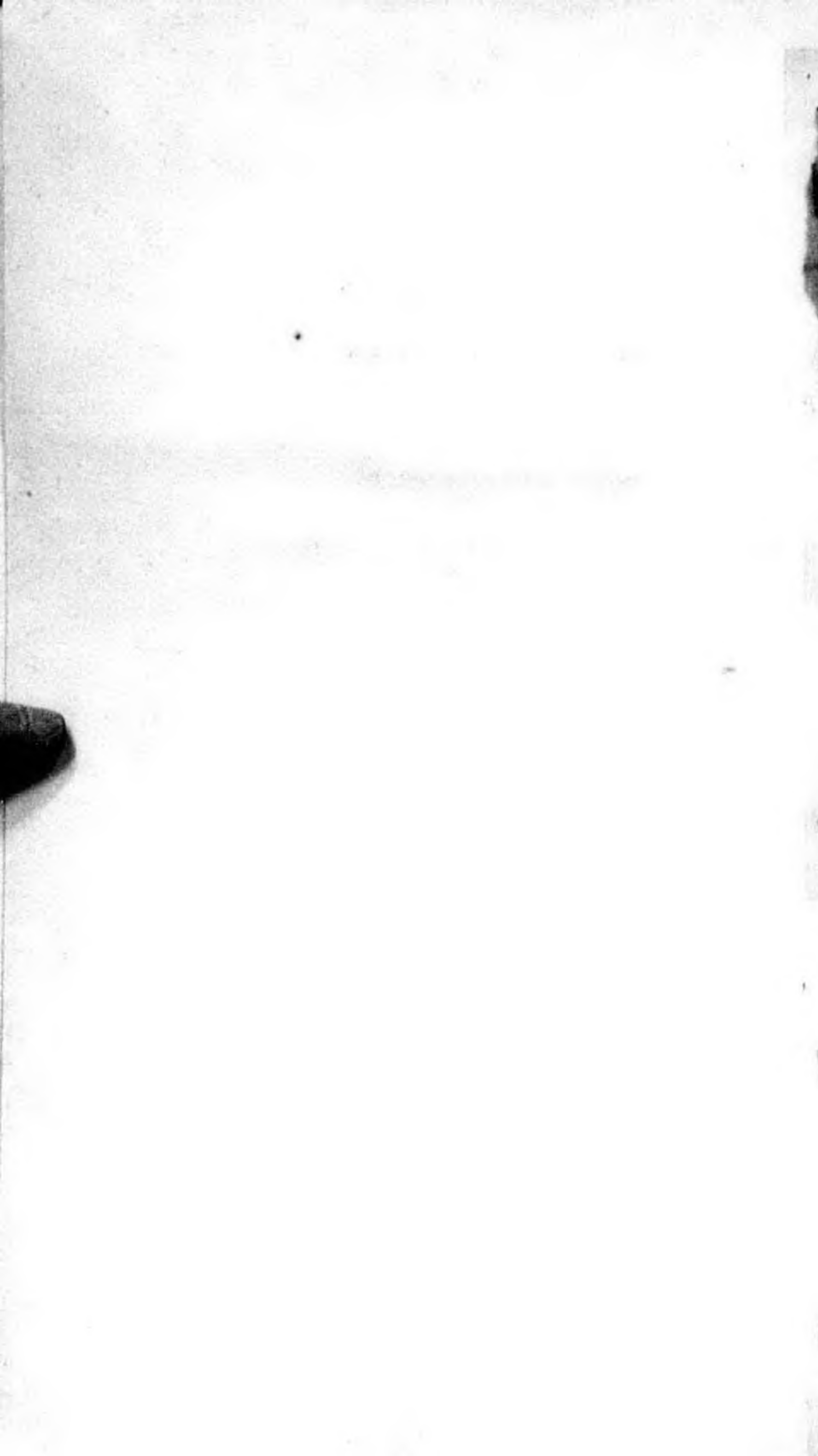

1101

BARETA
DAPIT CAN
VOLCAN MAYONG
SA ABBAY
CAN JUNIO DE 1897

F
889.21B
B237

BARETA

455

DAPIT CAN

VOLCAN MAYONG

SA ALBAY

CAN JUNIO DE 1897.

Guinibong verso

SA TATAMON NA BICOL NI M. P., TA-
GRANING SAGCOD NOARIN PA MAN DAI MA-
LIBRAHAN NIN TAUD, ASIN IYO LOGOD AN
ICAPAGLICAY ASIN ICAPAGNANDAM NIN TA-
UD SA SILING SA IACAGNIRHAT

NUEVA CACERES

JMP. "LA SAGRADA FAMILIA"

1897.

662

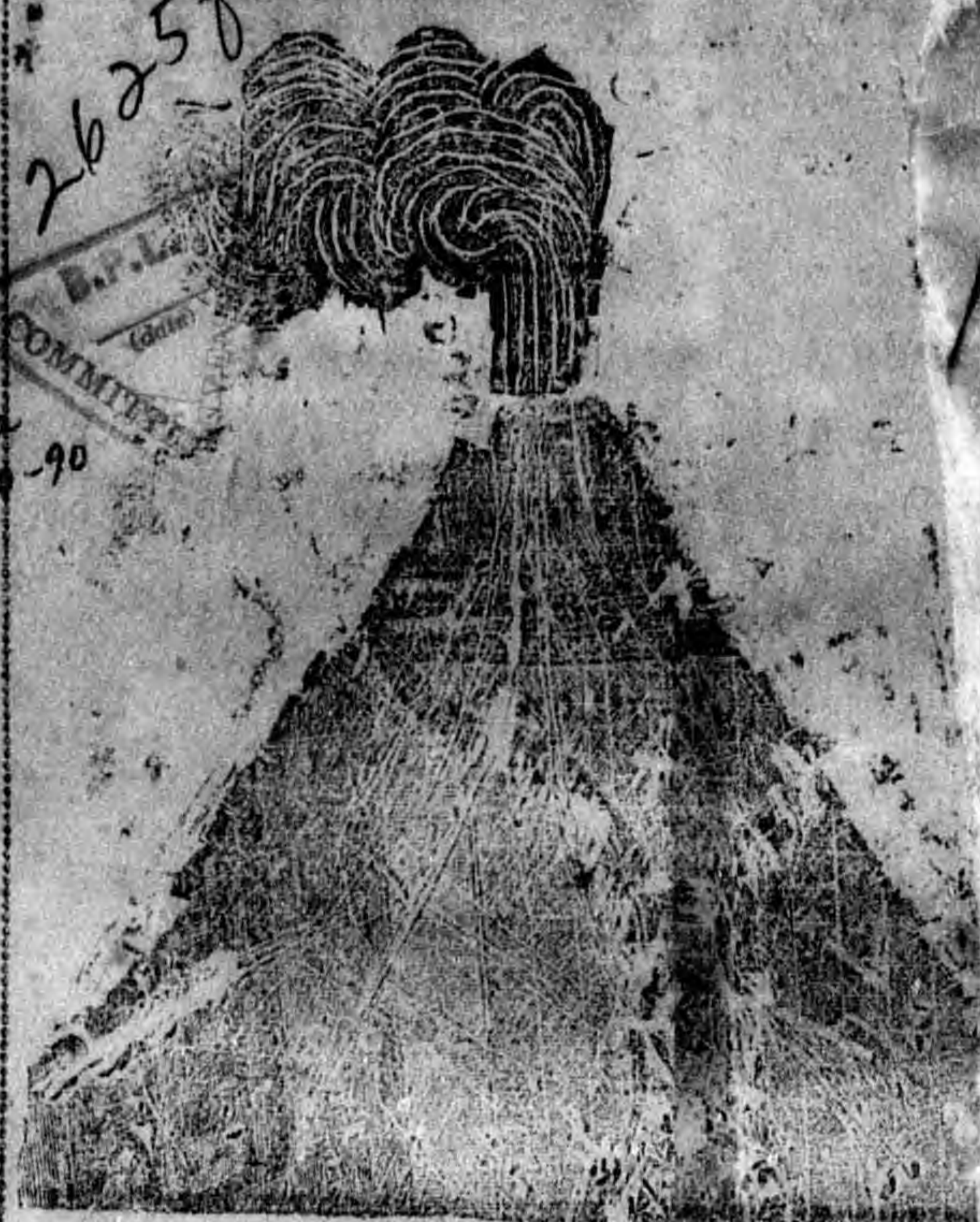

19.7-1
237

26258

COMMITTEE

lwa
2-10-90

An banuáan nin Libog na inosonan, jay, maca herac! ta balaquid an nagadan na tauo. Si n dang buhay sa magna barrios ó visitas, nag-uara na sa ibang banuáan, ta panó nin cahandalan magna lugar na idto, asin dai na nin ipagbubuh jAy, Libog! An 25 nin Junio de 1897. fechang cagninirhat na dai nindo sucat malignauan ga sagcod noarin pa man.

Apurando
1/3/90

DAPIT QUI

MÁYONG NA VOLCAN

SA ALBAY

CAN JUNIO DE 1897.

CAPITULO 1.º

Digdi isinasaysay si poon can pagtuga, si macapupû-
gnao na camogtacan nin si tauong nagdurulag, si ma-
gna panambitan na macalolodoc, si pagcalagalag can
magna pag-araqui, asin si pagdiclom na macuri.

DA cahorasaaan nin boot co, isip,
pinagmoromocnâ sa papel iguhit
an magna nangyari pagtuga nin buquid
cayyan Juniong bulan fecha *veintitres*.

An bilang nin taon can fechang sinabi,
non mil ochocientos noventa y siete,
yo man an poon pagseñal caini
na buquid qui Máyong, imacagniriñniril
Garo dai co na sabihon cutâna
an macaguiguiram na magna pagtuga,
sa sa calodocan nin macacabasa,
sucat ipagbolos nin luhâ sa mata.

26258

30 an

Huli caidtohong maḡna camogtacan
na pagcapaniring tauong maḡna gadan,
laen pa si hayop asin catinamnan,
an balang inabot dai nin nabuhay.

Macatacataca na maḡna castigo,
pahiling nin laḡnit sa gabos na tauo:
con horophoropon, sucat na totoo
magsimpod isay man sa maḡna cristiano.

Gñaning matalastas nin si isay pa man
gabos na nangyari sacong isasaysay:
auot pa man logod na paḡnagtalean
nin manarósaró tauong binoniagan.

Sacuyà nang pónan an pagtaong cuenta
sa qui isay pa man na macacabasa,
an maḡna señales na ipinaquita
sa poró nin Volcan, macatacatacà.

Nanagbô caiyan *vísperas mayores*
qui San Juan Bautista, aldao na Miércoles,
patron sa Tabacô asin sa Camalig,
iba pang banuaan na maḡna saradit.

Dì sucat masabi an maḡna pag-ogma
can maḡna banuaan na sinabi co na,
huli sa intención na magpapa-onra
sa mahal na patron, si San Juan Bautista.

Asin ta nagguibo nin maḡna billetes
sa cabalaquidan ḡnaning maḡna grandes,
huling caogmahan na dai maisip
sa banuang Tabacó sagcod sa Camalig.

Sr. Gobernador cadtong mismong fecha
dagos sa Tabacó nin huli ta fiesta,
sa Albay, Legasping maḡna Padre Cura,
cairiba sagcod qui Señor Goyena.

Saca ano ini ta panalé lamang,
sinabi nang buquid nagpaquitang señal;

lugar ipag-ogma can magna banuaan,
iyong nagsalihid labing cahandalan.

¡Oh, cagnalasgnalas na di co maisip
an casoripotan halangcao na lañnit!
lugar caogmahan sa banuang Camalig,
magna camondóan iyong nagsalihid.

Na siring man sana sa banuang Tabacó,
gayac nang totoo sa pag-ogmang bió;
sa horas na idto panaling nasocró,
an sa honâhonâ nin manarósaró.

An si isay pa man na tauong may boot,
tinodcan nin handal sa paghorophorop;
huli ta dai pa desde cadtong enot
naquita an siring magna alop-op.

Pagtaléan logod nin macacabasa
an ipag-oosip na sarong historia,
huli cadtong siring na magna padusa
caiyang calañnitan na ipinaquita.

Cadtong cahaponon aldao na Miércoles,
fechang sinabi na visperas mayores,
iyo man an poon pagcolop nin buquid
casabay an tanog nañnañnalota-it.

Alagad dai pa labing nahahandal
ibang magna tauo pahayag na señal,
huli ta tood na magna taga duman,
tinanog na siring, may pira nang aldao.

Condi gnani cadto nin si na mamidbid,
pag-oran nin abó may gapong saradit;
iyo nang pag-orog nin magna paghâdit
cadtong ibang tauo na may pacabatid.

Asin ta nagdagdag magna cahandalan
nin nañnagmamasid sa hiró nin Volcan,
nin huli sa color, dágom na naglatao
may azul, may verde sa Libog an pucan.

Na sa cahandalan ni señor Goyena can señal na siring, tolos pagcaquita; pag-agui sa *Rauis* sagcod sa *Bigda*, tauo pataniran magpuli sa banua.

Iba pang visita rinconadong lugar na nacacarani qui *Máyong* na *Volcan*, *Boyóan* na barrio asin an *Arimbay* inálaho si tauo na pomabanuaan.

Igua pang circular sainda nag-abot maña taga rincon nin *Legasping* sacop: an napapalaman magpunli nangayod duman sa banuaan maña tauo gabos.

Si D. Feliciano iyong enot baga, actual na teniente *Rauis* na visita, icadua caini D. Andrés Arienda, iyo man an poon sa barriong *Bigda*.

Icatlo D. Felix na teniente actual, cagsacop caidiong visitang *Boyóan*: nañnagcuyog gabos, an tauo inalao siring sa pagboot sinabing circular.

Can quina-agahan nin aldao na Jueves, nañnaghoromalé sa harong homilig; di sucat masabi an maña paghâdit huling nauuili sadiring cadiquit.

Orog pa si pobre daing quinacacan, nabubuhay sana cadiong catinamnan, paano dao ñnaya, satong caaqui-an, con quita idto na duman sa banuaan?

Si isay dao, ñnaya, sató maheherac na pagmacolganan satong pagcamogtac, domoloc man gayod sa igua nin pirac, quinacáculo nang daing ibabayad.

Nin huli caining maña cahandalan, tagob na totoo labing cahâditan;

an pagrorogaring garong di bayaan,
huli sa cadiquit nindang catinamnan.

Na sa catacotan qui Mâyong na buquid
pirit capiritan sa harong homilig,
sarong pagsalignoy luhã nadalihig,
ta nauiuilihan sadiring cadiquit.

Canogon pa ãnaya, can satong hayopan,
orig patin manoc babayaan palan:
magña gamogamo na pinagpagalan,
sayang ta canogon mauauarang basang.

Babaing nagtòod sa pagsasadiri,
tagob na totoo pògnao na macuri;
con haros damayan na masqui mapierde,
ogaring na buhay huling nauiuili.

Idtong ibang tauo huling catacotan,
ahalleng padalé sa sadiring solar:
n sa honãhonã ta namã an olay,
si sa maca-arog cadtong tuga sa enotan.

Nin si horas caiyan à las onceng aga,
comosog an Volcan nin magña pagtuga,
baybay asin abò, calayo caiba
na diminalihig can pagbulabugá.

Malá ta dai na boot na omagui
idtong cuadrillero na taga Legaspi,
nin huli sa oson can pagcatãnauì,
nagdarã nin handal tacot na macuri.

Na nagpatoyatoy sa mayor na dalan
an nagcacalayo inoson na baybay,
casabay si abò nin magña pag-oran,
na nag-abot tolos sa ibang banuaan.

Lambang macãhiling oson na mabagsic
can pagdadalahay qui Mâyong na buquid;
orog idtong dulag na bågong humilig,
mismong paghomare naãnapapaliguid.

Orog pa ta iguang nacasadol bilang
an taga Legasping cuadrillerong anan;
masqui macabongó magcabaraclasan,
dai binabale can macuring handal.

An gabos na tauo, siring na sa ribong
nin maña pagdulag sa baybay na oson;
nagrarasag sana nin binorobongdol,
ta si dating dalan dai natotoltol.

Si igua nin carga na magabatgabat
maña casangcapan olonan, ó hamac;
icadua, icatlo na pagcapadasmag
sa dalan na lamang nagcacauaralat.

Na sa catacotan an angot macuri,
ca tentación ñnaya, can dará cong ini;
tutumbanan asin an olay pang sabi:
si apó co, ñnaya, maualat ca digdi.

Mabagsic man gayod, pánong pacaricas
cadtong cadootan na barobalagat,
may cabit na aquí, may quilic, may quibat,
sa piot na dalan nagdadarodasmag.

Orog na caidtong panaleng pagdiclom,
liuanag nin aldao biong nagromarom
nagcaranayon na idtong cabanguihon,
daing paca-aram tauong balaquidon.

Tauong maña dulag, nagrarasag lamang
nin binorobongó cadtong maña dalan;
magurang ta aquí nag-aroarabay
nin maña pag-iyac qui Virgen na mahal.

Sa mismong paghibí nin aquing saradit,
mina-abay bilang na magrauitdavit:
haen ca, iná mi na Reina sa lañnit,
agaua man bayá coming nasasaquit.

Sarong pag-agaghá asin pag-agrañay;
con haros mapátod, guinhaua maotsan;

huli cadtong siring maḡna camogtacan,
baga natatánao maḡna cagadanan.

Maiyac na naman idtong mag-iriná :
jóh Virgen Maria! ampona man bayá,
ica iyong orog hinohonáhoná
na macaca-agao ḡnonian sa samuyá,

Mantá ó Iná mi, ica iyo sana
an pina-oorog nin tolong Persona,
cayá cami naman ica daing iba
an linalaoman macapagdefensa,

Mapadalí naman tománao sa buquid
sagcod maḡna aquí na corocarabit;
mahiling an baybay na nagdadalihig,
orog na mag-orog an maḡna pagtaḡnis.

Angel ming catambay, olay na pag-iyac:
agaua man bayá, pagdara nin herac,
siring can pag-agao cadto qui Isaac
sa camot nin amá buhay nacaligtas.

An linogologo, sabihon pa baga,
nin paquimaherac, qui Virgen Maria;
na sagcod sa *Angel nindang de la guarda*
iba pang devoción maḡna santo, santa.

Sa irarom boot demasiadong hádit
¿sain dao maduman pusong panong saquit?
may quilic na aquí, igua pa nin cabit,
nagdorodoroḡnan nin maḡna pagtaḡnis.

Si amá siring man iguang binababa,
igua pang sacolo guinahang sadit pa;
con napapadasmag jay, Dios col ḡnaya,
Amang paratubos cami patauara.

Sa irarom boot, olay na pagtaram:
na baga man Dios co, cami macasàlan,
alang-alang ca ltong simong pagcagadan,
caming oripon mo acóa na ḡnonian

Acôa na, Dios co, an samong pagdolot
na siring caidto sa qui Santong Job,
an saquit ming ini dagdagan man gayod,
tara an hagad mi táuan pacatios.

An bilog na hauac baraclas na biô,
con haros dai na boot na homiró,
alagad ta daog can saquit sa pusó,
daing cabilagnan sa labing pagmondó.

Luhá maguin-dugó nin magna pagbolos,
paghagad nin tauad sa mahal na Dios;
naboyong castigo, condí isisibog,
aconon na lamang, magabat na silot.

Auot pa man logod, ogay magna lañnit,
macatios cami caning magna saquit,
na ipanoñnod na sa salang balaquid
na samong linapas asin pinaglihis.

Mantá, ica sana an may paca-aram
can gabos na samong magna sasagecoran,
iyo man an samong pinagdodolotan
can calag mi, hauac, na nasasaquitan.

Con boot mo, Dios co coming mapahamac
basang sanang gayo magna pagcaricas;
nomantay man gayod sa linti, quiquilat
pirit capiritan buhay ma-ootas.

Asin con boot pa na táuan mong buhay,
na magdanay baga digdi sa quinában;
na minsan dai na nacacagurapay
sa tahao nin hampac, dai magagadan.

Sa cabalaquidan can dulag sa buquid
garong biminahá na solog nin tubig,
magna nag-iiyac, iba-ibang voces,
na-oring an sũgnao nin pagparatañnis.

Si magna paghibi can aquing saraday,
dai nin pag-odong nag-aro-arabay,

sa cosog nin diclom daing pacamaan,
maḡna pag-iriba nagcacasuruhay.

An maḡna pag-iyac, tatay co, haen ca;
siring man si nanay di co naquiquita,
sacong maḡna bitis nagcarologad na
nin pagparahanap sa saindong dua.

Ninsi domatong na sa banuang Legaspi
an cabalaquidan na nagpapa-ili,
maḡna caharogñan soot nin macuri
ca dtong maḡna tauong naḡnagpacalibre.

Sa lambang banuaan masayonan sana
duman napa-ili can pagdulag ninda,
poon sa Legaspi, Albay y Cagsaua,
sagcod sa Camalig ó maḡna visita.

Cadaclan na tauo na daing pag-ontoc
humilig, sumacat, macuri an sibot:
si dinatḡnan asin si bagong omabot,
siring na sa ribong huliḡ natatacot.

Lugar ma-estimar sa bagong domatong
iyo man paghalé masiring sa ibong;
ta namá, con ḡnaya, digdi pa aboton
mahibog na baybay na halé qui Mâyong.

Di haros an tauo maḡna dating dulag,
dai nag-oodong nin quinalagcalag;
lugar pahignalo ca dtong pagsacat,
mahilig na naman sa belod tomocad.

An ibang magurang pag-abot sa banua
naḡnagsosorosog sa aquing caiba,
maḡna mag-aragom ay, siring man sana
naḡnagcasuruhay can pagdulag ninda.

Dai nag-oodong nin biniriebirie,
ó tinarotânao, nagsosorosrip:
lambang caharogñan sumacat, humilig;
dai nag-oontoc nin binalicbatic.

Con dai macúa agom na padañnat,
ó maña guinahâ nin maña cag-anac,
sa calipûñnauan panaling mahognac,
baga sa inabtan helang na magabat.

Sa cosog nin voces pagparacurahao
na daing pag-odong, napâas na lamang:
namótan cong aquí na pinacamahal,
pahiling na bayâ sa símong magurang.

Con ica gadan na guinahang padañnat,
pagtaong malicia sa pobreng cag-anac,
anino man lamang nin saimong hauac,
pahilñnan sacuyâ caning maña horas.

Nin huli caini naabtan na lamang,
condi nacucua aquing caibahan;
dahelan sa tacot magsosog sa dalan,
maglologologo sa calipûñnauan.

Paghale mi, ñnaya, sa samuyang harong,
nagcarocarabit maña aquí, agom:
pag-abta sa dalan can macuring diclom,
nagcasuruhay na can binorobongdol.

Olay man can iba: con dañnan aram co
na macacasuhay sacó si agom co;
dai co binotsan can pagcasacolo,
na minsan aboton can oson nin abó.

Marahay pa gayod, na cami nagdamay,
na nagduñnan sana guinhaua maotsan;
dai na cutâna nagtitlos ñnonian
nin dai masabi na calipûñnauan.

Sa pagraña naman nin maña amigo,
na dai abotan nin sarong desmayo:
hari, ñnaya, ñnóna, casaquit na gayo,
ta dai pa aram con buhay, con ano.

Madia ca, tugang ce, cabit sa sacuyâ
na magliñnaliñna can labing horasâ,

asin pahiuasa simong honahoná,
canogon can simong nasayang na luhá.

Condi ano ḡnaya, ica co ibanhon
lomiuanag sana na dai nang diclom,
asin hanapon ta namótan mong agom
sagcod sa aqui co solterong hagbayon.

Ipagpadigdi co can banguing deshoras,
dai nin pagdangan bilog na magdamlag;
daog pang nabagbag sa lauod nin dagat
can labing pagtios maḡna tauong dulag.

Can Jueves na idto bilog na maghapon,
maḡna cadicloman garong cabanguihon;
con cayá balaquid maḡna nariribong
sa pagdulag ninda baybay na inoson.

An iba-iba pa na modong pagdulag
can taga-Legaspi sacong italastas;
à fuera caidtonḡ dai co siasat,
alaḡnan na gayo icapagpahayag.

Si naḡnaḡnabayô dai co macuenta
na con pirang polò cabayong may carga;
ta sa sarong hayop maḡna apat, lima
aqui ta magurang, pasiring sa banua.

Igua sa pababa, iguang sa carreton
maḡna mag-araquí asin mag-aragom,
gurâno man gayod maḡna pagcatagom,
damulag nalocso sa cosog nin pacol.

An iba sainda naḡnagsasaracay
na masqui bacó niang sadiring sacayan,
malonad na sana macadulag lamang
sa cosog nin oson na nagdadaḡnadang.

Ta malá pa ḡnanî nangyari caidto
sa sarong principal iyo si D. Bruno,
si tinagorhaman na sarong baloto,
nauará na basang con baga napáno.

Sa hinanaphanap dai nacucúa,
nagpaparacospá, angot na labi na:
sa tinorotánao con haros pa sana,
lagnoyon sa dagat si tauong nagcua.

Ano pang guibohon sinda nabayáan
idto na sa lauod an tinagorhaman,
sa bagay na siring siang inobligar
cadtong cagsadiring baloto bayaran.

Pagcalabing raot palad na nanagbó
caining si Bruno, dorobleng pagmondó;
madulag cutána intención nin pusó,
logod nang dai na sinda nacahiró.

Pacátagorhama, bayaran na naman,
dai man naglunad cadtong binacalan,
garong sinapote sa gnaran na sugal,
pagtayá cabigon cadtong maña timbang.

Sa herac nin Dios, ni Vírgen Maria,
duman sa tribunal na-agahan sinda;
si agom, si aquí sagcod sa saiya
bilog na magdamlag handal sabihon pa.

Laenlaen sana an maña pasabong
cadtong ibang táuo na nañnariribong;
pasiring sa bolod maña banuahanon
sa *Poró*, *Calamba* sagcod sa *Omapon*.

Dai co maobos na icapagsaysay
an manlaenlaen maña caisipan,
pasorosarabat an tauong cadaclan,
pairaya, pailauod daing caracanan.

Maña siring palan an hiniróhiró,
tauo sa quinában sa tiempong pagmondó;
sarong pagtorohoc luhá minatoró
nin maña capua may saquit sa pusó.

Sa pagcasarabat, pagtáo nin galang
siring sa cordero, maherac pagmasdan;

lugar na mapoon nin inolay-olay,
na-enot an luhâ na minadalalay.

Matânauan sana, saindang mamidbid
an capua tauong tagob nin paghadit,
macarani, dai sa minasidmasid,
pagpiot nin daghan luhâ nadalihig.

An tagob nin saquit sarong pagtingcalag,
sa capua mata na minasalimbad,
matagas na pusô na siring sa batbat
con haros matunao sa daculang herac.

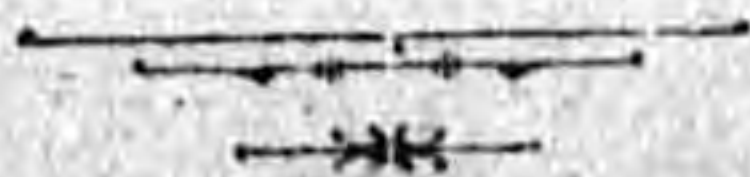
Ipagpadagos co inabot na vida
cadtong ibang tauo na dulag sa banua,
may nagdadalagan sa ibong na sana
chinelas na sunquit, binacal qui Aua.

Dai na nin paño, basâ na si tayod,
caloscos nin marhay na lihis sa tohod,
nagliligñaglignag, nag-ooro-ontoc
dai minahapit, masqui ina-apod.

Mahañang sumacat cayan caharoguan,
magabat an dilâ sa pacapagtaram:
tamucao, tomindog pinagtataquigan,
garong pinaglamag nin cadamulagan,

Maña panindogan nin tauong de tayô,
naliuat nang gayo maña finong hirô,
lugar mafigura na maliólíó,
pag-oran nin abó tolos na nasocrô.

May nagdudulag man bitbit si olonan,
dai man nin hamac na paghihigdaan;
man palan ta ini dai nag-aaram,
an sa isip nia gubing na bobolsan.

CAPITULO 2.º

Nag-orog an tanog nin buquid asin natacpan nin dampog an banuang Libog; nagrolopad an dadaracol na gapó na nagcacalayo; nagsasabod an lintí asin quiquilat; naghohoroghodog, cayá sa tacot nin taga Legaspi ipinagprocesión an ladauan nin *Divino Rostro*.

Ipagpadigdi co cadtong banguing Jueves, garong farola na halangcao na buquid, biong nagliuanag an maña lugares, *Arimbay, Biga-a, Boyóan y Rauis*.

Can aldao na Viernes nin si ca-agahan pagtanog nin buquid dai nang pagdangan; biong naturauis sa poró nin Volcan baybay asin abó, sa Libog an pucan.

Na baga man igua nin minadalihig sa toñnod nin Albay, Cagsaua, Camalig; di arog nangayod can sa Libog dapit, iba pang visita sa poon nin buquid.

Na siring man sana madiclom na dampog biong natatacpan banuaan sa Libog; pagtánao nin tauo capara nangayod antigong cadlagan na daculang bolod.

An sa honáhoná nin si isay pa man, an tauo sa Libog obos nang magadan; malolot na boot pagpiot nin daghan, natoró an luhá sa calipúgnauan.

Orog pa si carnal, na maña cadugó ó maña catood na leal sa pusô: matagas na daghan na siring gapó, parang binabaac sa labing pagmondó.

Na dañnan pa gayod con maquita baga maña camogtaean can parientes ninda; na con dauang dai na-aaraman pa, con buhay ó gadan, pagmondó labi na.

Mismong pagrolopad daracol na gapó na siring sa cohetes nacalayong bió,

nacacapalomoy matagas na pusò
nin tauong dara pa can init nin dugò.

Sa cosog nin tanog ó quinadalcadal
qui Mâyong na buquid na daing pagdangan,
an maḡna harani na maḡna banwaan,
garong linilinog maḡna caharogñan.

Sa liniab-liab cosog nin calayo
can aldao na Viernes fecha *veintieinco*;
matagas na pusò siring sa acero,
nalomoy na biò na siring sa taro.

Orog na nin si pag-aro-arabay
can linti, quiquilat sagcod bulalaḡnao;
nagsasabodsabod sa poro nin Volcan
can pagtuturavis abó asin baybay.

Casabay man sana an macuring tanog,
maḡna inagonghong asin horoghodog;
gapong naglalaad pagtugpá, mapotoc,
daog pa an cañon maḡna inagobhob.

¡O macaḡniḡnirhat ḡnaning cabaḡnisan!
pahiling nin laḡnit sa taga quinâban;
¿si isay na Juez panong caisogan
an macacabaing sa capangyarihan?

¿Isay na madonong an macaca-aguid,
na macacapantay sa cosog ó bagsic
can capangyarihan nin Dios sa laḡnit.
con sia may angot sa tauong marupit?

An camaguraḡnan naḡnag-oorolay,
nagtuga man, ḡnaya, caidto an Volcan,
di arog nanggayod can pagtuga ḡnonian,
elementong gabos nag-aro-arabay.

Na'baga man, ḡnani, sa enot na tiempo
nag-oran nin gapò; baretá caidto,
pero dai mayò maḡna elemento
naḡnagsorocsoroc sa dampog nin abó.

An dampog na ini sa Libog nagpucan, nagsiring an iba sa provinciáng Albay, an *Divino Rostro* na digding ladauan ipinagprocecion nin tauong cadaclan.

An taga Legaspi iyo man nagsabong, pinag arang ninda Rafael na Patrón: an Santo Arcángel, olay nin cuadjutor, iyo an mas rig na sitong defensor.

Cuadjutor na idto pinagtataquigan can pagparatindog, pagtânao sa Volcan; sa pag-aagaghang macapoporopôgnao matorô an luhâ, mapiot an daghan.

Pagsibog sa Albay sinabi nang dampog, napasiring naman sa Legasping tognod, dai man nahalov naghale man tolos, con caya cadiquit an abong nagholog.

OSIPON CAN NAGNAGDULAG SA LIBOG.

Digdi co isompay an nagpacadulag tauong taga Libog na nagpacaligtas, saindang osipon sacong idadagdag, gnaning masayoran asin matalastas.

An enot caining inosip na vida can sarong lalaqui na taga aplaya: macosog na oson tolos pagcaquita, harani nang gayo, nagpadagat sia.

Duman napa-ili na sia tumagô, can nasasadagat na daculang gapô, sa cosog nin alon firme si pag-copô, na dai madarang ipagborobongô.

¡Ay! tara sa enot niang pagtutuğná, bantugá sa dagat na macaguinhaua; pagdaca nin doros caidiong copiâ nia, pinogol madalé can camot na ualâ.

Sa cosog nin init baybay na nag-osen,
camot niang basá pa tolos na natotóng,
tara sa madalé dai man nag-anton,
bumalic tumagó, dagos sa irarom.

Icdua caining may vidang sinaysay,
si Apolonio Buen an saiyang ñuaran;
sa pageabayó nia na nagpadalagan,
macosog na osen an nasasabatan.

Madaleng madalé nagpavuelta tolos,
golpe nin cabayó nasongsong sa doros,
na sa cabagsican cadtong aliuos-uos,
pag-abta saiya, panaleng naholog.

Sa macuring tacot cumabayó liwat,
na dai aboton baybay na maláad;
inabot na naman na baga sinapuat,
sagcod sa cabayó naholog na rasag.

Tara pacabagnon, cumabayó naman,
handal nia macuri, sibot na nin marhay:
lugar na cutánang magpapadalagan,
dagason can doros, naholog guiraray.

Digdi sa icatlo niang pagcaholog,
dara niang cabayó binotsan na logod;
sumuhay sa dalan, homoroc sa dóot,
na calagundian asin torogtorog.

Tara iguang tubig idtong tinagóan
na nacatamilis sa osen na baybay,
caibang calayo patanos sa dalan,
cayá nacalibre si saiyang buhay.

Pero masqui ñnani sia nacahoroc
dahon nin lagundi sia nagtatahob,
can pag-amoyosa balaquid na dóot,
inabot nin init, si camot natiprod.

Nin si mahiling na calayo pa-itaas,
dara cadtong doros an lináadlâad:

iyo naman idto nia pacadulag,
huling harayô na calayong maláad.

Ining tauong ini an nagpatotoo
magna cacosogan láad nin calayo;
darang ariporos daog pa an baguio,
cabagsican caning siring na elemento.

Daracol na cahoy darang pa-itaas,
biong natariric, nagyayabadyabad;
sagcod sa calayong naglilibliab,
darang aliuos-uos na napa-itaas.

Asin ta nadagnog magna inagrañay
tauong darodara nin cacalayohan;
iba-ibang voces magna malumanay,
harani nang gayo guinhaua ma-otsan.

Icatlo caini si cabezang Pedro,
na taga duman sa barriong San Isidro,
padaleng sapuaton nin doros ibangto,
na dagnan ihoroc embornal na gayo.

An cairiba niang ipinaglulupad,
si magna cahuyô darang paitaes,
duman sa embornal naman pacaluas
hacboton guiraray sa cahoy isacsac.

An cahoy na ini an pagñaran oguis,
naca-antemano sia nacacabit;
na minsan nagtios nin macuring init
dai na nangayod sia piminûquit.

Totoo na ñnani nagliptoc an hauac,
sa cosog nin init, cublit nia nabaclas;
baga man nagtios nin macuring haldat,
sarong carahayan ta nabuhay nangad.

Icaapat caning sacong isasaysay,
idtong mag-aramâ na aro-arabay,
tunay na cag-anac Dionisio an ñnaran,
sinapuat can doros na halê sa Volcan.

Sa cagsaró sindang binacbot nin doros
darang paitaas cadtong ariporos,
sa tampi nin dagat duman nacabolog,
saró an nabuhay na dai natapos.

Ining sarong ini cadtong pagcaricdag
duman nacatamá, nagtugpá sa dagat,
na nacaguinhaua tolos idtong hauac,
con cayá buhay man caning magna oras.

Icalima caning sacong oosipon
porteterong Gabino, na sagcod sa agom,
pacaquita mindang yaon na an oson,
napacamposanto, naghorooc sa panteon.

Sa panteon na dai mayó pa nin laog,
nagtigsaró sinda an bitis ininot:
na ñnaya, an olay, magadan man gayod
parientes dai na sató magsisibot.

Ta minsan magtios nin macuring diclom
ó macuring pógnot duman sa irarom;
alagad bisay na saindang guromdom,
ta dai nang sibot sinda paglobong.

Can masalaog na an saindang hauac,
iyong pagcahiling gamgam na naglupad,
magna cagayonan cadtong pamalucag
digdi sa quinában daing macasugad.

Caoro-espanta naglupad na enot,
na nacapagnalas can saindang boot,
dagnan an saradang nagnagpacasonod,
papunta sa Volcan an magna paglayog.

Casonod man sana an pinaracpatac,
na daing pag-odong an sinorosiliab,
magna inagonghong ó pagboladbocad,
sinabi nang Volcan dai nin paglubad.

Icanom sa barriong Sta. Misericordia,
igua man ñnagnalsan ñnaning nagpaquita

sa poro nin Volcan panaleng tumuga,
an orog cagayon, maogmang estrella. (*)

Iyong naca-aling sa nagparatanao
ca dtong taga barrio na tauong cadaclan,
sa modong pagdulag baga nacaligñao,
huli sa bitoon na may cagayonan.

Daog pa an bulan sa pagcabanaag
idtong magna rayos nagñagquiquirintab;
iyo an dahelan can pagcapahamac,
pag-abta can oson daing nacadulag.

Dalé dalé sanang omabot an oson
duman sa sainda can pagcatiripon,
liyobyob man lamang calayong marigon,
rasag na mapucan an hauac torotong.

Daog pang guinadan nin armas de fuego,
inabot nin bala cañon na acero,
nacacataram pa, na gnaya: ¡ay, Dios co!
patawara lamang acong oripon mo.

Solamente saró lalaquing magurang
nacaabot sana duman sa banwaan,
nacapag-osipon caning magna bagay
na nahiling ninda sa poro nin Volcan.

Ademas caiyan nahiling man daa,
idtong magna gamgam na maca-oogma,
sa gabos na yamon daing macasama
magna cagayonan ca dtong pagcaquita.

An gabos na laui nagñag-quiquirintab,
sa poro nin Volcan nagsorosalimbad:

(*) --Ining ipmag-oosip digdi na sarong bitoon ó baga
bulan na nahihiling nin iba sa alitococ can Mayong,
can nagtutuga pa, dai pa iyan mapapaniualaan na ga-
yo, ta namá con guican lamang idtoho sa camalian sa-
na nin saindang paghiling ca dtong calayo man sana.

Siring man sana idtong magnaquitang magna gam-
gam; pues puede ser na idto magna manocmanoc sa-
na bilang, con sa nagcacasolo. (Nota del sensor)

siring sa sampaga an saindang pacpac magna cabagsican daing macasugad.

Bacong sarò sana an iguang osipon na nagpacahiling gamgam na magayon; si Abiera asin idto pang mag-agom, nagpa-ili duman sa laog nin panteon.

Migurang na ini na sinabi co na, maluya nang gayo pag-abot sa banua; sa macuring pagal, tacot na labi na, cadiquit na lamang magna pagguinhaua.

Asin dai mayò nahaloy an buhay, nin huli cadtong magna calugadan; arin na guinhaua an macacatagal, si bilog niang hauac baraclas na anan.

Con inabot baga sia cadtong oson na macadamay pa can magna natotong; dai na cutana nin mag-oosipon can magna nahiling sa punta nin Mâyong.

Icapito caning osipon co gabos, Inigo Añonuevo an may pacasayod, dapit sa nangyari na vidang inabot cadtong duang padre banuaan sa Libog.

Poon nin pagseñal can volcan ni Mâyong, nahandal an señor Cura y Cuadjutor; iyo daing iba sana an guromdom, na magsacay sinda dagos sa Salvación.

Can sinda idto na nag-isip guiraray, magsiring madalé duman sa banuaan: paglacao masabat D. Diego Barcebal, nagsabing dai na magdagos an lacao.

Balic, gnaya, quita lugar sa *Salvación*, ta yaon na, gnaya, macosog na oson, ano pang sasaquian duman sa baybayon, baloto dará na nin magna bogador,

Nagtios na sana sinda nin paglacao,
pasiring sa *Boló*, *Salvación* na lugar:
di sucat masabi magna cahâditan,
palibhasà dai tood sa paglacao.

Balaquid an tauo saindang casonod,
na nagdulag duman banuaan sa Libog;
alagad an ibang naghohorophorop,
baga minasarig sa irarom nin boot.

Acaso aboton ñnayang cagadanan
mayduang padé ñnayang magpapacofesal;
cayà, ñnaya, dai satong pagrayóan,
pagsonoron sana con sain maduman.

Sa cabalaquidan magna taga Libog,
duman sa caboldan nagpapacalacóp:
magpoon sa *Boló*, *Bical* y *Alinsod*,
sagcod sa *Cagraray* an tauo mahibog.

Mirishiris asin lugar *Pigtubayan*,
Tamboñon, *Sohoton*, *Alinsod* na sadang,
sa *Bulití* asin sitiong *Calayucay*,
paranó nin tauo magna caharogñan,

Magna tauong ini na dulag sa Libog,
laenlaen sana an magna sa boot;
si taga *Legaspi* palaen pa gayod
an inabot ninda na magna pagtios.

Na siring man sana an magna banuaan
na nacacarani qui «Mayong» na volcan,
Albay, *Cagsaua*, *Camalig* y *Bacacay*,
Malilipot, *Tabacó*, asin *Malinao*.

Catapulsa *Parte.*

WAGLA MAYONG

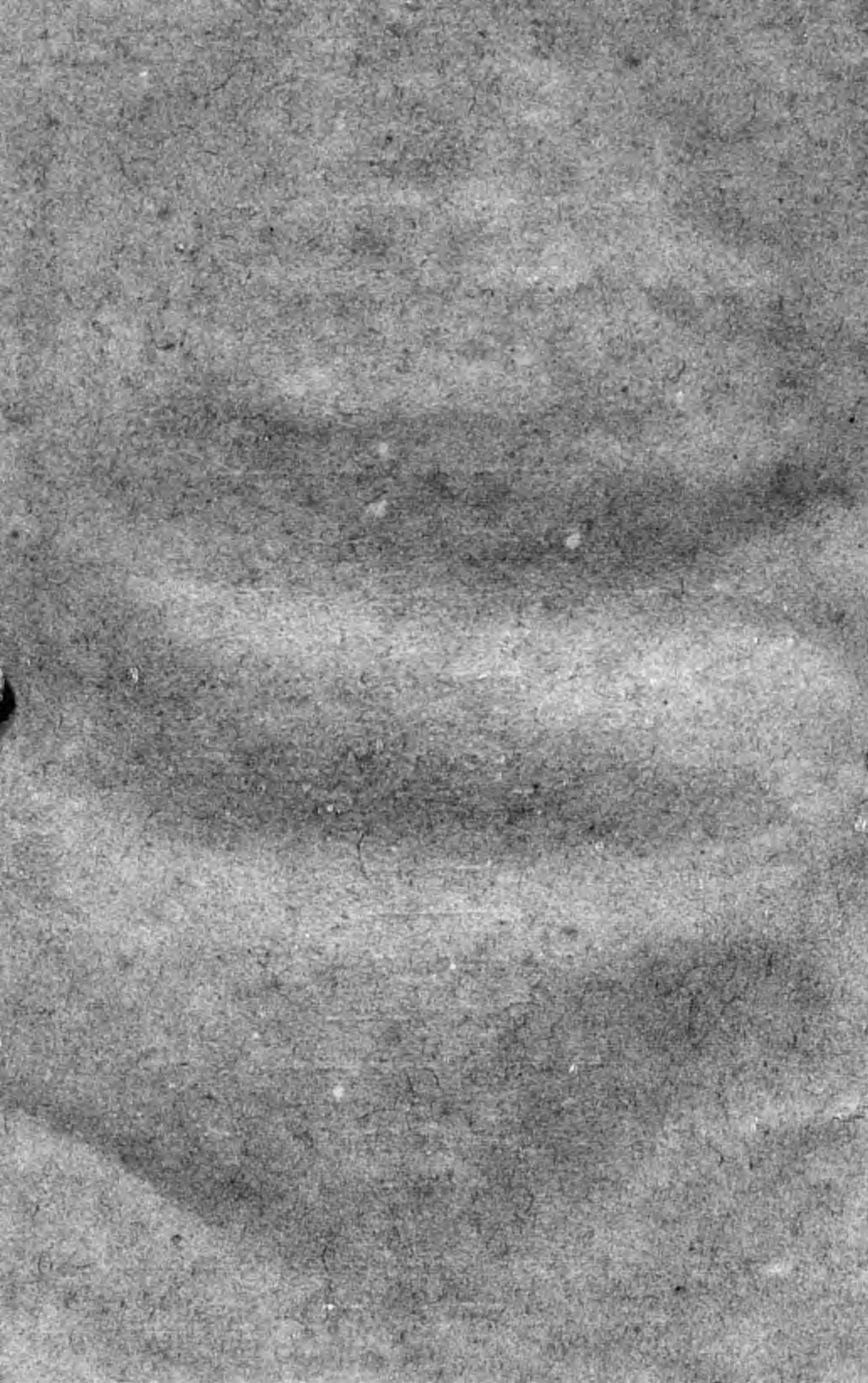
ALBAY
KAN JUNIO DE 1897.

Guinibong verso

SA TATARAMON NA BICOL NI M. P., TA-
GÑANING SAGEOD NOARIN PA MAN DAI MA-
LIGNAUAAN NIN TAUO, ASIN IYO LOGOD AN
ICAPAGLICAY ASIN ICAPAGÑANDAM NIN TA-
UO SA SIRING CA MACAGNIGNIRHAT
NA HAMPAC.

BARETÁ

DAPIT QUI

MAYONG NA VOLCAN

SA

ALBAY CAN JUNIO DE 1897

Segunda Parte.

CAPITULO 2.º

OSIPON NIN TAGA BACACAY ASIN MALILIPOT.

SI taga Bacacay digdi isompay co, nangyari sainda can pagtugang idto, sa cosog nin buquid biong na-olacho, na magcadalcadal sa indang convento.

Ta malá pa ḡnani yaon napahayag, campanario ninda biong guiminatac sa quinonogconog ó binoladbocad can Volcan, na dai mayó nin paglubad.

Asin dai sinda nagparong nin ilao, laog tolong bangui patin tolong aldao; con cayá an luba nin taga Bacacay na ini na ḡnaya, satong catapusan.

Na sa cahibogan nin abong nagholog, balaquid na harong an nagcaroronot, na sagcod pa daa, banuang Malilipot ibang caharogñan garabang padagos.

2625 f.

Dai co maobos na icapagsaysay
 an maḡna sucede iba pang banuaan,
 Guinobatan asin sagcod pa sa Ligao,
 ó maḡna visita na cabalaquidan.

Na con dauá ḡnani sa Nueva Caceres,
 sinda may distancia qui Máyong nabuquid,
 igu nin suceso na ipinag-oosip
 cadto ḡnaning bangui can aldaon na Viernes.

Na soboot, igua dao nin saró ca tauo,
 pagmatang mataḡná nag-angot na gayo;
 naghapot, con isay ḡnayang, poderoso,
 si sacong hiedaan sinabuagan abo.

Berriong *Biyong-bayan* igua man mag-agom
 halé sa sugalan ta maḡna jugador;
 na sa banguing idto nin huli sa diclom
 nacahisog sinda duman cadtong bobon.
 Na siring man sana, banuang S. Fernando,
 sinabi nang fecha may maḡna suceso,
 na sa cadicloman cadtong banguing idto
 nanagcalagalag ibang maḡna tauo,

Sa pinagsabi na *Grijalbon* visita,
 may tolo ca tauong naghale sa banua,
 sa tiniḡnag-tiḡnag nalágan si mata
 can abóng naglupad siring na sa buta.

Nagcucuapecuap duman sa caomhan
 dai natotoltol si sadit na dalan;
 macuri an angot ta ḡnaya, isay dao
 nagsabuag sa sató abo asin baybay.

Igua man solterong matagastagas na,
 halé sa pagpasiar sa sarong soltera,
 sa cosóg nin diclom pagpuli sainda,
 duman na-agahan sa poon nin manga.

Sa cabalaquidan nin maḡna partido,
 inabot can oran baybay asin abo,

dai co ma-obos pagsaysay saindo sagcod cadagatan ó magna desierto.

Na sagcod pa daa, sa parteng Masbate, inabot nin abo can vierdes na bengui: banuang Catandogñan iyo man nangyari an tauo namongnan, handal nin macuri.

Na siring man sana sa Punta Santiago, inabot man daa, naglupad na abo: diatá con siring sa sacong cálculo, inabot man sagcod dagang Iloilo.

Malá pa an taga vapor *Dos Hermanos*, caiyan mismong fecha sinda dao natacot sa nagdadagñadang na dampog sa lauod, cayá napa-ili sa Daet pagtagñod.

Nin si onabot na an doros sa Daet, an gabos na tauo iyong pagcamidbid, chubascong natánao caining arraez, man palan ta abo qui Mâyong na buquid.

Sa gabos caini isasagcod co na magna agui-agui cadtong tauong iba; asin menos cadtong iba pang noticia, na di co siasat asin di naquita.

GUILAGUILA NIN CAGUINHAUAHAN.

Sa herac nin Dios, ni Virgen na mahal, can fecha veintiseis na Sabadong aldao, cadtong pagca-aga may caguinhauahan an gabos na tauo na nagtataránao.

Pagcahiling gñani na nagpupurpuas, mahibog na dampog pasiring sa dagat; an si isay pa man na nacacamalás, di sucat masabi an pagpasalamat.

Sa pagparacpatac na dai nin ontoc, tolos nagliuanag sa tagñod nin Libog,

suruhay sa dagat abong quiminolóp,
darodara cadtong macosóg na doros.

An cabalaquidan ñnaning maña tauo
na nagmamamasid can bagay na idto;
garong naináan labing sentimiento
nin si cahandalan, na con bagá páno.

Na an iba ñnaning maña horophorop,
hinihilom sana sa irarom nin boot;
con an buhay ñnaya, panaleng matapos,
calág co herac man sia sa pagtíos.

Pirit capiritan na mapapahamac,
nin huli sa salá sacong pinaglapas;
pagcuyog sa gusto nin basang na hauac,
sa ñnonian an calág sia sa pagbayad.

Sa dí maninigó na pagdamay-damay
nin calág, hauac co digdi sa quinában;
dai man matanos an masasagcoran,
cabayad can guibong mañnabasangbasang.

Tara idtong iba na dulag na tauo,
an sa honáhoná iba man na gayo,
pag-abta nin gotom nag-aaborrido,
huling naobos na darang paragasto.

Maña mag-aramá asin mag-aragóm,
nagsisinolsolan ta daing cacanon,
aram mo na, ñnaya, carga co matagom,
dai mo binitbit si bagas sa bacol.

Pagca dai ñnayang, sopog cang totoo,
daing caogaléan sa capua tauo;
narasag ca sana na mag-aborrído,
sa bacó mong harong, sadiring estado.

Simbag nin lalaqui ñanong dai, ñnaya,
ica pagsolsolon ta dai nin dara?
pañó mong condiman guránong halaga,
na dí mo pinatos si tolong ochava.

Tara idtong iba ḡnaning maḡna tauo nagtorotiripon duman sa tinampo, nagtatarahob pa nin pañô sa payo, ḡnaning di mapuling nagholog na abo.

Fecha veintisiete nin domingong aga na daḡnan caidto nin pacapagsimba, an señor Cuadjutor nin Legasping banua, naglacao pasiring sa luas nin plaza

Casonod man sana teniente Sindico, an sargento asin maḡna cuadrillero, anan sinda gabos nagcacarabayô ta magvivisita an saindang tuyo.

An señor Cuadjutor, dai nag-aguanta sagcod pa an juez na naguin caiba, pag-abot sa *Pandan* nagbalic sa banua nin huli sa abo, sámog sabihon pa.

Tara an teniente asin an sargento, sagcod sa caibang maḡna cuadrillero, nagdagos sa Libog ta boot na gayo, ma-araman ninda nagadan na tauo.

Tara an baretâ ninda can pag-balic: sobot dao, inabot gabos na lugares: na sa herac ḡnaya, halangcao na laḡnit, gadan sa Legaspi solo animales.

Con dapit sa tauo dai mayô lamang na nasompong cami, masqui sarong gadan, menos an cabayo, maḡna cabacahan, damulag man, orig torotong nang anan.

Caidto man sana nin si pacadaḡnog, cadtong ibang tauo may sadiring hayop, huling paḡnanogon naghahapothapot sa sarong Justicia, na con itotogot.

Descarnehon ninda na paquinabaḡnan balaquid na tauo na may cagotoman,

sarong nanonognod daing caliuagan,
togot sa may gusto na boot magcacan.

Ay, tara sa Libog baretang pahayag;
balaquid an tauong torotong an hauac,
sa nasasacupan na limang visitas,
dai mayó lamang nin sarong naualat.

S. Isidro asin barióng *S. Antonio*.
Santa Misericordia patin *Santo Niño*,
sagcod sa *S. Roque* dai mayong gayo
na nasompong cami nin buhay na tauo.

Maḡna caharoguan tunao nang padagos,
ta nasoló cadtong calayong macosog,
tara an *S. Roque* linaglag nin doros,
na daḡnan tuhoban can abong mahibog.

An samuyá, ḡnaya, na maḡna cálculo,
con dapit caidong garadan na tauo,
si dai inabot caidong calayo,
napoót can baybay asin maḡna abo.

An' oson pag-abot haraning Simbahan,
dai na nagdagos na nagcasuruhay,
na sa maḡna calle duman nagdalagan,
patanos na sagcod cadtong cadagatan.

An aldao na ini sinabi nang fecha,
iyo nang pagpuli can ibang nagfiesta
sa banuang Tabaco na pacapag-misa,
nag-isip maglacao ining duang Cura.

Padre Roque asin padre Victorino,
sagcod sa caiba cocherong Ciriaco,
pag-abot sa Libog namongnan totoo
pagcahiling ninda torotong na tauo.

Lacno nin carruaje luayluay lamang
ḡnaning di maliguís idtong maḡna gadan,
si may guinhaua pa nindang na-aguihan,
tolos tolos ḡnaning pinacoconfesal.

Mientras na dai pa sinda mina-abot duman sa banua-an convento sa Libog, ining duang padre mamondô an lauog na baga mapûgnao an saindang boot.

Nin huli dahelan dî pa naquiquita an casamang padres Cuadjutor y Cura, horasâ sa boot sabihon pa baga, handal na macuri namâ con ano na.

Sa irarom nin boot macosog an hâdit nagboborongborong sa pusô an saquit biong quinocogos halangcao na lægnit, huli sa casama nindang Sacerdotes.

Con haros tomorô, luhâ magdalahay sâ daçulâ ninda na calipôgnauan, quinutob nin pulso labilabing pagal huli sa macuring maġna cahandalan.

Iyong mina-aguiat sa pusô guiromdom, con maquiquilignan si tauong torotong, sarong pagtorohoc sa boot nasabong an casamang Cura asin an Cuadjutor.

Nin si omabot na duman sa banua-an, dai nag-oontoc nin tinorotânao; can mahiling ninda convento mapûgnao, orog na nag-orog maġna cahâditan.

Timinadom tolos sa paghonâhonâ caning duang Cura macuring horasâ, huling dai lamang sarong mamentanâ na tumânao ġnaya, lamang sa satuyâ.

Caidtong pagdatong padaleng sumacat na dai nag-odong nin hinanaphanap; laog nin convento pinacasiasat con haen dao ġnaya, sinda camomogtac.

Tauong nagtitios macuring lipôgnao, conforme sa igua nin magna ti-unay, na nacacatadom sa pusô ó daghan, cadtong tauong tagob labing casaquitan.

Sa linacaolacao caning padreng dua riboc na totoo an pag-isip ninda, solamente gnaní na nacaguinhaua caidtong pagdatong Cuadjutor y Cura.

An caiba ninda an mismong Capitan paghalê sa *Bolô*, *Salvación* na lugar caidto man tolos ninda pacatânao baga sa tinacpid an saquit sa daghan.

Biong nagliuanag mamondong guiromdom, panaleng mahalê pûgnao na marîgon, sa pag-arabraza dai na sabihon an pagpasalamat sa Dios na Poon.

Na dañnan caiyan an parte guinibo nin Capitan asin nin Cura Párroco, na sa Gobernador patin sa Vicario nangyari sa Libog gnonian caning Junio.

Tará pacatapus can osipon ninda na manlaenlaen inabot na vida; dai na nag-anton ining duang Cura nagpuling madalê sa destinong banua.

AN PAGESACBOT NIN MAGÑA GADAN.

Legaspi y Albay ninda can pag-abot, ipinañnag-osip nangyari sa Libog idtong Secretario nin si pacasayod dai nag-atrazo, naghumalê tolos.

Nagsacay madalê sagcod sa caiba na si D. Getulio patin idtong guardia

— 9 —
iba pa caining nagsonod sainda,
cadaclan na tauo boot maghignita.

Pag-abot sa Libog, dagos sa Tribunal,
sinaray man tolos maña may catongdan,
sagcod sa carreta na paghahacotan
balaquid na tauo na nagcagaradan.

Bilog na maghapon nin pagparahacot
can limang carreta dai pa naobos;
na sa campo Santo banua-an sa Libog,
napanô nin tauo na nagsosorosog.

Tarâ pagcahapon nagpuli man sana
idtong secretario sagcod pa an guardia,
asin pinagtogon saiyang caiba,
magbalic guiraray tolos pagca-aga,

Mag-ibang polistas na magsasaracbot
garadan na tauo sa partidong Libog;
capitan sa civil iyong nacasonod
sagcod sa médico nañnagpacagoboc.

An balang aboton igua pang guinhaua
tolos binogtacan maña medicina,
siring sa pagboot nin Real Justicia,
guibohon an herac sa tauong capua.

Bacacay, Legaspi nanaggoboc duman
an maña lalaqui pagsacbot nin gadan;
maña taga Libog aqui ta magurang,
sagcod sa babai cairibang anan.

An cabalaquidan na siring sa taña,
pasarasarabat daing magpaina;
may binobuligan, may na sa carreta,
duman naghahalé sa maña visita.

Di sucat masabi luhang nagdalihig
maña taga Libog na nagbuburulig,
orog con an gadan saindang mamidbid
tugang ó aqui man, carnal na parientes.

Maḡna nagmamasid taga ibang banua,
nadadara naman magluhá an mata;
na minsan aliḡnon nin maḡna caiba,
dagos man guiraray an pagtaḡnis ninda.

Dai nareparo luhang minasolog,
ta nasasalacan can macuring gánot,
mag-aling-aling man an mamondong boot,
dai nahihilom an sinilocsigoc.

Tagoon man gayod an saquit sa pusó,
pogolon an luhá na dai tomoró
sarong pagtorohoc nin tauong mamondó,
midbid man guiraray an hiniróhiró.

Laenlaen sanang maḡna panambitan
cadtong tauong igua ti-unay sa daghan,
sabihon ó dai maḡna casaquitan,
talastas nin capua maḡna caháditan.

Tarà sa pag-aling can hádit sa pusó
na dai mag-orog an maḡna pagbac-hó;
ḡnaya, ó tugang co, hari ca pagmondó,
ta ini talagang padusa sa sató.

Si isay man ḡnaya, na buhay na tauo,
anan guiminican sa basang na talbo,
mahaloy man quita digdi caning mundo,
mapuli an hauac sa pagcani-abó.

Cayà dai ḡnaya, satong pagnaléan
an pagcapasiring nin hauac tang basang;
tanto nabuhay na digdi sa quinában,
masagcod nangayod caning cagadanan.

Sa pagraḡna-raḡna ibang parasacbot,
nataram nin suba, bilang olog-olog:
an calag man ḡnaya, sa macuring tacot
hauac binaya-an, con cayà natimpos.

An hauac, calag ta sa sacong pagmalas
garo sa mag-agom sa actong pagdulag,

con magluyaluya an sadiring hauac,
babayà-an ġnaya, can saiyang calag.

Palaen pa ġnaya, sa sadiring harong
con ina-abot na calayong marigon,
sa tacot nin tauo na dai matotong
an harong bayà-an na masqui matomtóm.

Maġna camogtacan nin totong na hauac,
dinaog pa idtong guinadan nin armas;
dai na nin bohoc, si cublit baraclas,
maitóm na siring sa tinucang halas.

Si iba caidto maġna natambonan
balaquid na abó asin maġna baybay,
na masqui ronot na, binotbot guiraray
nin nagsasaracbot polistang cadaclan.

Tarà can pagal na ibang parasacbot,
an herac may salac nin maġna pag-angot;
ma-aling man lamang, pagal na macusog
nagpaparataram na dai nin ontoc.

Ica ġnayang gadan, condi ca soberbio,
nagdulag ca tolos na di nag-atrazo,
hilġna, ġnaya, cami sibot na totoo
can pagparahacbot ġnonian sa saindo.

Olay man na sabi can ibang masubá,
an gadan na ini seguro co ġnaya;
nagdamay na lamang can caniogan nia,
ta boot na gayo na magpara-lana.

Laenlaen sanang maġna casubahan,
na bilang pag-aling labing capagalan;
lugar ipagmondó nin cabalaquidan,
naġnag-ġniġnirisi paghacot can gadan.

Na con sa calayo lugar na mala-ad,
an pusó sa labing maġna pagcaherac,
pinagsasaribo na dai magnanap,
tumagas an luhá na dai maricdag.

Bilang ina-ampat an saquit sa daghan na di mapahayag sa tauong cadaclan; defensa na dai luyahon, an buhay, sa nañnadadañnog maña panambitan.

Con dai alignon panong pagcasocró, cadtong ibang tauo tagob nin pagmondó, tara ini gabos pasabong sa sató, na di masustohan malolot na pusó.

Sa manlaenlaen na naduducayan sucat ipagtañnis maña camogtacan, igua nin mag-iná an omboy sa daghan acab pa si soso, parejo nang gadan.

Iguang napahilay sa poon nin cahoy con totorohocan buhay pang paghilñnon; aso dolocon na can polistang dacol, man palan gadan na, laen na si parong.

Igua man natotong na babaing bados can na sa carreta nagpusi si licod, iyo man pagluas aquing binulaos, hauac suruhay na, date nang roronot.

Pagsacbot na idto sa icaduang aldao, labis nang *sangatos* an nacuang gadan; si maña buhay pa na may calugadan, natitipon sinda duman sa tribunal.

Asin igua ñnani nin *cincuenta y nueve*, sagcod pa caidtong acto de la muerte, cayá an médico masibot na firme pagbogtac nin boiong sa aldao, sa bangui.

Pag-abot can fecha na *trece de Julio*, gadan na sinacbot may *doscientos cinco*; pero balaquid pang natahuban abó, dai nacucua cadaclan na tauo.

Sa cincuenta y nueve nacuang buhay pa, solo an natadá cagtolong persona,

con cayâ an gadan na cagabsan baga,
may *doscientos gabos cincuenta y una.*

An hinorophorop asin honâhonâ,
dai man sarama na sa pusong humâ,
si dai nag-agui nin labing horasâ,
sa maġna pagtaram dalisay an dilâ.

An pagyugâyugâ sa may cahelaġnan,
laenlaen sanang maġna casolsolan,
ino-olit-olit maġna namamasdan,
gauêgauê cadtong iguang calugadan.

¿Haen na ġnaya, si saimong valor,
na siring caidto enot na panahon?
con iguang caiual baga dating toom
si maġna maracsot ġnaning tataramon.

An ibang mayaman na iguang hacienda
magpacaheherac camogtacan ninda;
masqui sarong gubing dai nang natadâ,
maghagad na lamang nin limos sa capua.

¿Haen na ġnaya, si cayamanan mo,
na pinagtoclosan halauig na tiempo,
napierde nin basang sa sarong minuto,
na nacadamay pa ica sa calayo.

Tara idtong iba maluya nang marhay,
na dai na sia nacacagurapay;
sa daculang tacot asin capagalan,
napasma an ugat nin cadadalagan.

Tugang co ¿haen na si cacosogan mo,
bagsic patin isog can enot na tiempo?
si capaġnahasan sa capua tauo,
naribayan ġnonian nin pageacordero.

Simong raut-davit sa pang-arang-arang,
sa ġnonian, tugang co, dai na surumpay;
adi arog caidto can enot na aldao,
maricas si dilâ sa maġna pagrauay.

Maḡna casangcapan na minamahā mo,
nacabalic ḡnonian sa pagcani-abó,
na con haros gayod sagcod pa saimo
naca-arog cadtong natotong na tauo.

Sa gabos caini sacong catugaḡnan,
isasagcod co na historiāng sinaysay;
tara an masonod na sacong isaysay
an ḡnaran nin maḡna poon sa banuaan.

Nin huli ta sinda iyo an nanoḡnod,
na may autoridad na pinagcucuyog;
sa Albay, Legaspi, maguino-o gabos
na maogmang ḡnaran iguhit nangayod.

Sr. Gobernador na guinagalāḡnan,
caiyan cabecera, Don Angel Bascarān,
padre Victorino an cura caiyan,
Don Hugo Latorre actual na capitan.

Sa Banuang Legaspi idtong municipio,
si Señor Goyena, capitan can acto,
idto si Don Simon, an olay Sindico,
teniente *policia* idtong Don Getulio.

Don Juan Dominguez an de *sementera*
de ganado si Don Severino Arienda,
señor Padre Roque an devoto cura,
an cuadjutor naman Roberto Floranza.

Huli caning siring maḡna casaqitan,
nagdangtol caidtong Libog na banuaan,
sa daculang herac nin guinagalāḡnan
na Señor Obispo, pinaḡnaglimosan.

Siring sa pagboot sa Sr. Vicario,
cura sa Tabacó, can bulan na Junio,
banuaan sa Libog padarhan na gayo
nin *dos mil quinientos* icapagsustento.

Aso omabot na sinabi nang limos,
padara nin Señor sa banua sa Libog;

daing magpa-inda maḡna tauo gabos
sa conventong anan sinda naḡnaggoboc.

Di sucat masabi capasalamatan
sa Señor Obispo nin tauong cadaclan,
sa irarom nin boot olay na pagtaram:
salamat, ó Sr., samong Cagurangnan.

Maogma cutana maḡna hiróhiró
nin huli sa limos saindang inacó:
alagad may salac nin maḡna pagmondó,
ta con minasugmat an lugad sa pusó,

An paglogologo nin ibang magurang
sa irarom nin boot olay na pagtaram:
an Señor Obispo quita linimosan
sa hustong pagsorog sa may casaquitan.

Totoong pagsorog asin pagcaherac,
satong taga Libog, na dai nin sucat,
bilang pag-ayuda na di mapahamac
magadan sa gotom maluya tang hauac.

An últimong olay: Dios an magbalos
sa Señor Obispo, satuyá cagsacop,
amang mabiayá, auot paman logod
itaó an bendición sa satuyá gabos.

Asin ta amponon na maantabayan,
nin paquimaherac sa Dios na mahal,
patin camo naman, ó padreng cadaclan,
salamat saindo can maḡna pagtabang.

Mantá camo ḡnani iyong casalihid
nin Divino Jesús, pagsacat sa Laḡnit;
ayá cami naman na maḡna seglares,
nagian napa-alao sa saindong bagsic.
Paduang naglimos can camapobrehan
sa Banua nin Libog caiyan mismong bulan,
Señor Gobernador sa provinciáng Albay
sagcod sa iba pa na maḡna mayaman.

Dai co matódan na con pirang gatos,
ó con pirang poló itinaong limos;
ta sa casa Real quinayahan gabos
an may cahelañnan na pinagtitiós.

Saró pa caini nadañnog co sana,
na sobot naglimos ibang padre Cura,
sagcod paman ñnani an cuadjutor ninda,
patin maguino-o, principal sa banua.

Tatapuson co na an gotos cong osip,
na iyong naabot colapos cong isip,
auot pa man logod sa oson nin buquid
quita iligtas na caiyan magna lañnit.

K? M? D? G?

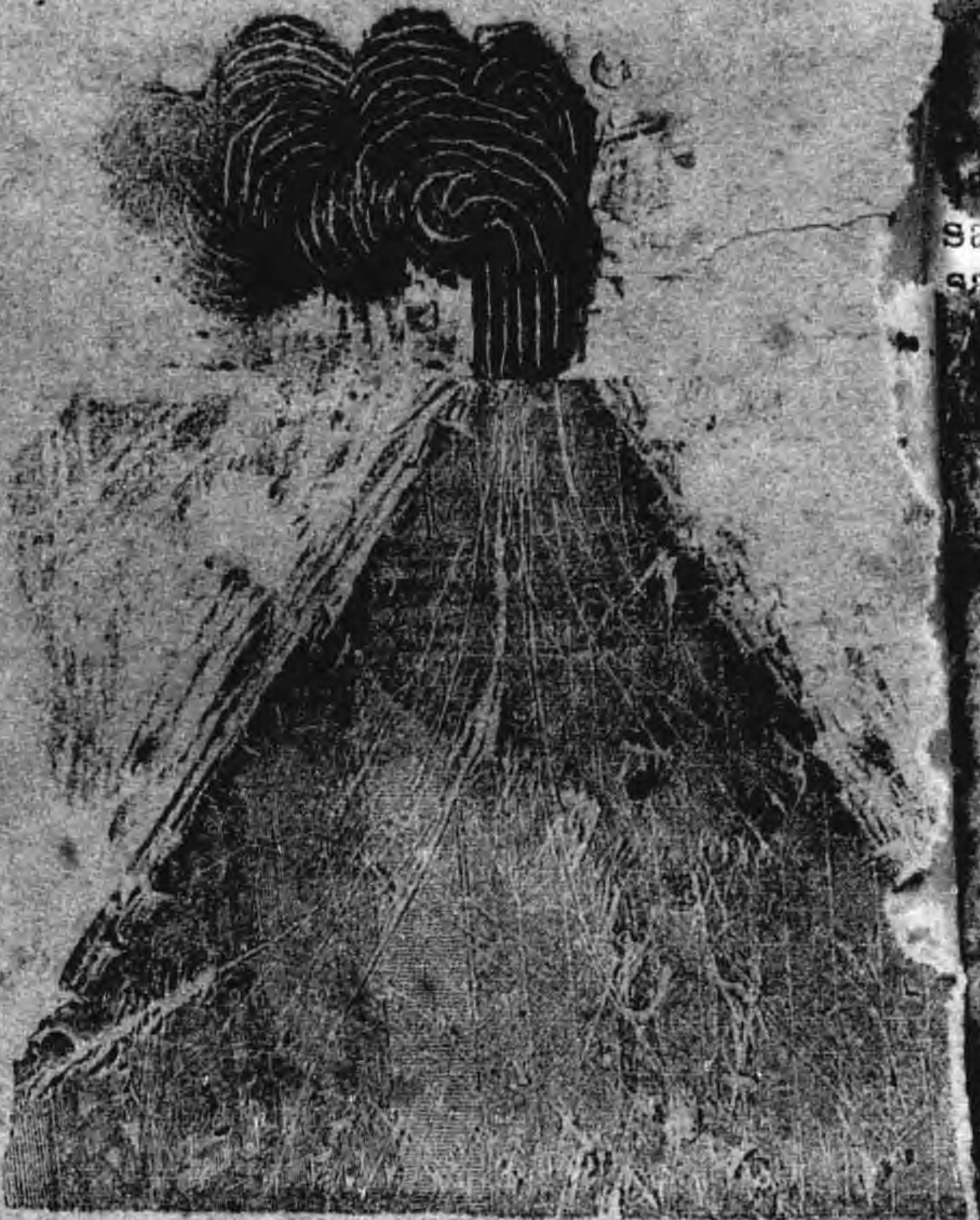
2625f.

sa
anle

sa
nyo
no
a
Se
sa

An banuáan nin Libog na inosonan, ¡ay, maca herac! ta balaquid an nagadan na tauo. Si n. dang buhay sa magna barrios ó visitas, nag-uar na sa ibang banuáan, ta panô nin 'cahanda' magna lugar na idto, asin dai na nin ipagbu. ¡Ay, Libog! An 25 nin Junio de 1897, fech. eagniñirhat na dai mndo sucat malignaur, saged noarin pa man.

L
Sr.
ita
l

u
vá
no
a
Señ
sag